

יום ה' כ"ג חשוון תשע"ו - (כ"ד כ"ה חשוון חזרה שישו שביק)

הַלְבוּת בְּרִכּוֹת סִימָן נח

פאר הגולה

ג' וירושלמי והבאיא
הר"ן ורא"ש שם
במגלה ד' ט"ו שם
ח' תשובת קושפיא

שמי עשרות, (ה) והוא הדין לקדשה וברכו' שאין נאמרין בפחות מעשרה: **ב** (ו) *אם התחיל (ז) לומר קדיש (ח) או קדשה בעשרה ונצאו מקצתן, גומרים (ט) אותו הקדיש או אותה (י) הקדשה שהתחיל, ורואה שנשפלתו (יא) רבן: הגה *ומכל מקום (יב) עברה היא לצאת, וצליהם באמר 'ועזר' ה' וכלו' (ירושלמי). (יג) *אבל אם נשארו עשרה (יד) מתר לצאת (סדרכי פ' בהרא דמגילה): **ג** *אם התחיל ב'אבות' ונצאו מקצתן, גומרים (טו) אפילו (טז) קדשה: הגה ואם נצאו מקצתן (טז) לאסר שהתחילו (יז) להתפלל 'יוצר', לא נתחיל השליש צבור להתפלל התפלה בקול רם, דכבר נשלם תפלת 'יוצר', ואם נצאו לאחר שהתחיל בקול רם (יח) [נפ] (יח) וקדשה, וכולים להשלים כל סדר קדשה ולומר (יט) הקדיש שלם (כ) שלאחריה, דשנה לתפלה, שהרי אומר 'תתקבל צלותהון' וכו', אבל

שערי תשובה

[כ] וקדשה, עבדו, ובשכחה וזרחה חולקים וסלי שאינו גומר אלא קדשה וכן שאר ברכות המפילה אצל לא קדיש שלם שאסר בהפלה, וכן משמע לישן השי"ע,

הניג וזקא ג"כ אבל תפלת אלהינו יאמר מאחר שהתחיל בתפלת י"ח וברכת אלהינו שנה לתפלת י"ח ע"ש וכ"כ ע"ת: (ה) וקדשה, לאו דוקא, דאפילו עדין לא

באר הטיב

(ד) קדשה, וכל תפלת י"ח ותקדוש שלם שלאחריה כמבאר ברמ"א שאתו, וכתב בשכ"ח ד"אמר ג"כ ברכה דאלהינו ברכנו בברכה המשלשת בתורה, וכל שהתחיל בתפלת י"ח וברכה, אפי"ג דתנן אין נושאים פניהם פחות מ' הניג וזקא ג"כ אבל תפלת אלהינו יאמר מאחר שהתחיל בתפלת י"ח וברכת אלהינו שנה לתפלת י"ח ע"ש וכ"כ ע"ת: (ה) וקדשה, לאו דוקא, דאפילו עדין לא

משנה ברורה

ערער על המקומות שנוהגין שהקטן אומר קדיש⁽¹⁾ וברכו ונהקל עושים אחריו, דשלא כדיון הם עושים, ואפילו אם יש עשרה אנשים גדולים חוץ ממנו, וצ"ח כפר"י מגידים שם שצמד בס"פ להתמיר בנה לכתחלה. כתב פת"מ טענת סימן מ"ח: כששנים או שלשה אומרים קדיש יחד יחד אחד מקדיש, אם באים כל אחד חוץ קדי דבר, יצגה עם הראשון או עם האחרון אמר ויגלה לכלם⁽²⁾, ואם יש הפסק, יצגה על כל אחד ואחד. אך הוצי"ר על"י ספר יצירה אם מצטרף לעשרה ולכל דבר שבקדשה, יצ"ח בתשובת חכם צבי סימן צ"ג⁽³⁾ ובספר עקר"דינים מה שכתב בענין זה: (ח) והוא הדין לקדשה, והוא הדין לכל חזרת השי"ע שצריך עשרה, דמקרי דבר שבקדשה מפני הקדשה שיש בה (מגילה כג וזר"ן שם). אין פוחחין (ט) מבעה קדישים בכל יום, כנגד "שבע ביום הללתיך", דהניג: אחד אחר פסוקי דמקרה שהוא אחר לשבת, ושני, חצי קדיש אחר תפלת י"ח ברכות, וישליש אחר סדר קדשה, וכו' אומרים בס"פ "תתקבל צלותהון" שהוא שוף אס"פ לתפלת שמונה עשרה, וירביעי אחר "עלינו" שיש בו אמירת פסוקים, וחמישי אחר "אשר" במנחה, ושישי אחר תפלת מנחה, שביעי אחר קריאת שמע של ערבית קדם תפלת שמונה עשרה⁽⁴⁾, וקדיש שאחר תפלת ערבית, אף שהוא אס"פ מנחה לא קחשיבין בכלל אלו השבעה, עין שם בלבוש הטעם⁽⁵⁾: **ב** (ו) **אם התחיל**, והוא הדין בכל דבר שצריך עשרה, כגון (י) נשיאת כפים

דמרמ"א העתיק לישן האור ורוע ולה לא סבידא לה, דהלא באור ורוע המוכא ברכי"משה לא מקרי כלל תפילין רק שלית, ואפשר דמקרי"א קאמר בנה לפי דעת הש"י אומרים שם בהג"ה ולא לדעת עצמו, שוב ראיתי בבאור הגר"א שכתב: אבל בין וכו' ומשם וז"ל הוא כמתחילת יוצר, עד באן לישנו, משמע מה דמתחילת קדיש וכלא הוא באמצע הפרק, אס"פ נחא הכל אם נסבר שם דבאמצע הפרק אסור, כחודשי ר' עקיבא אינן וכהפרי"מ מגידים שם. ואמנם בבאור הגר"א שם בסעף ב מוכח מה דסובר דלקרי"א דמקל לענין תפילין מקרי אפילו באמצע הפרק, אס"פ צריך עיון אמאי חתמי דקרי"א פה לענין תפילין, וכל"ח כדמצינו תראשון דקרי"א אפילו פה לפי דעת הש"י אומרים שם: * אם התחיל וכו', אותה הקדשה, עין במשנה ברורה, ובסור דקט"ס בס"פ לישן זה, נוכל לומר בקשימות לפי מה דמשמע בבאור הגר"א בס"פ סט דלדעת הטור פריסת שמע הוא דבחזרת השי"ע אמר עז אחר הקדשה וכו' לא, אפילו טעא הטור לעצמה: * ומכל מקום עברה היא וכו', אם העשירי עבר (הל"ה⁽⁶⁾), אם מטר החשיבו גמ"כ לילה, עין דמלאו הכי ליכא עשרה למשפחה שכתובה⁽⁷⁾ וגם בלאו הכי מתר לגמר, צריך עיון: * אבל אם נשארו וכו', מלשון זה משמע לכאורה דאפילו באמצע קדשה מקרי לצאת, ולקמן בסימן קכה לא משמע כן, והאמת יורה דרכו, והמקדכי לא ארו שם כלל לענין קדשה אלא לענין עבר הדין דאם התחיל גומר, דאמר על זה בירושלמי דיש עברה לתיצואין, ומקרי על זה הסדרכי הנה כשלא נשארו עשרה, והירושלמי לא איירי שם קלל לענין קדשה, וגם תמ"א אינו קאי על קדשה אלא על עבר הדין דאם התחיל גומר דהוא קאי על קל תפלה, וכדלקמה בהג"ה: * אם התחיל ב'אבות' וכו', וכל ישנן דבתפלת יוצר אפילו אם

וקריאת התורה⁽⁸⁾, ומקשה בביאור⁽⁹⁾, גומרין כל מה ששנן לענין זה עין שכתב התחילו בו בעשרה⁽¹⁰⁾, אבל לא מתחילין מה שהוא ענין אחר: (ז) לומר קדיש, ואם התחיל לומר משפחה בעשרה ונצאו מקצתן, וכן אם התחיל לומר אשרי שקדם מנחה בעשרה ונצאו מקצתן, מספיק הפרי"מ מגידים דאפילו יוכל לומר הקדיש שאחר זה, כי הקדיש שוף לישבת ואשרי, ועין בשערי תשובה בשם אלה רבה. אמנם בספר מאמר מרדכי וברך דחיים ובחיי אדם, פלם פסקו דלא יוכל לומר הקדיש בנה: (ח) או קדשה, לאו דוקא, דהוא הדין אפילו רק ב'אבות', וכדלקמה בסעף ג, ואפשר דקט"ס, לרבימא רבי"א, דאפילו בנה דוקא אם נשתירו רבן: (ט) אותו הקדיש, ואם היה הקדיש שקדם ברכו, כתב הדרכי יחיים בשם אלה רבה דיוכל לומר אס"פ הברכו, דכלא תדא ענינא הוא, ובספר מאמר מרדכי חולק על זה, עין שם: (י) הקדשה, והוא הדין כל תפלת שמונה עשרה, ולפי מה שמבאר בהג"ה שסעף ג, גומר פה הקדיש קדיש וקדיש שלם שלאחריה, וכתבו האחרונים ד"אמר אס"פ ברכה ד"אלהינו ברכנו בברכה המשלשת" וכו', דכל שהתחיל בתפלת שמונה עשרה גומרה, אף על"ג דתנן "אין נושאים פניהם בפחות מעשרה" ואפילו אם התחיל בתפלה בעשרה, וכדאיתא בר"ן ובית"יוסף, הניג דוקא בשיאת"פ פנים ממש ומשום שהוא ענין אחר⁽¹¹⁾, אבל תפלת "אלהינו" יאמר, מאחר שהתחיל בתפלת שמונה עשרה, וגם זה שוף לתפלת שמונה עשרה: (יא) רבן, הניג ששה, ולא בענין רבא דמנפר [פמי"ג]: (יב) עברה היא⁽¹²⁾, קראה לי שרובה לומר אם אינו ממתין עד שצטרפו אחריו ויגנו, אבל אם ממתין עד שצטרפו הענין, די בנה, כגון אם אחד הצטרף עם תשעה לברכו, אינו מקריב להמתין על צדוהי של חזרת השי"ע, שהוא ענין אחר; ואם היה עומקם בצורפם בעת שהתחיל השי"ע בקול רם, צריך להמתין עד שצטרפו כל סדר הקדשה וקדיש שלם שלאחריה, וכן כל פי האי פנוי: (יג) אבל אם נשארו וכו', עין בבאור הלכה: (יד) מתר לצאת, והוא (ו) שכבר שמעו קדשה (הקדשים⁽¹³⁾) עד "עלינו"⁽¹⁴⁾: **ג** (טו) אפילו קדשה, והוא הדין דגומר השי"ע (טז) כל תפלת שמונה עשרה, ולא נקט קדשה אלא משום דלא נימא דהוא ענין אחר: (טז) לאחר שהתחילו, נקט האי לשון, לאפוקי ממהר"ש שהוכח ברכי"משה שרובה להקל בנה, אבל באמת לפי הסכמת הפוסקים הוא (ט) אפילו אם התפלה בלחש בנה אס"פ בעשרה, דיקא הוא שלא נתחיל השי"ע בקול רם בפחות מעשרה: (יז) להתפלל 'יוצר', עין באחרונים שהספיקו, דאפילו לא אמרו רק קדיש וברכו בעשרה ונצאו מקצתן קדם שהתחילו כלל ברכה יוצר, (י) מקרי פמו שהתחילו פבר בעשרה ויכולין להוציא אחרים⁽¹⁵⁾ עד שמונה עשרה אפילו בפחות מעשרה⁽¹⁶⁾: (יח) וקדשה, לאו דוקא, (יט) דאפילו עדין לא אקרו קדשה, עיין שהתחילו להתפלל בקול רם ואפילו רק ב'אבות' לברכה⁽¹⁷⁾, (יג) גומרים אף הקדיש שלם: (ט) הקדיש שלם, וכל"ח שכן (יג) הקדיש קדיש שאחר תפלת שמונה עשרה: (כ) שלאחריה, אבל הקדיש שאחר "עלינו" לא יאמר בנה, ואפילו אם התחיל לומר "עלינו" בעשרה

שער הציור

(א) בית"יוסף, ועין בלבוש: (י) בית"יוסף: (ה) דר"ח יחיים: (ב) מגן אברהם: (ו) פרי"מ מגידים: (ז) תשובת מטה"יוסף ופרי"מ מגידים: (ח) מגן אברהם והגר"א, דלא כאלהו זושא: (יג) לפי מה שכתב תמ"א בהג"ה וכן משמע בפרי"מ מגידים ודרכי יחיים וחי"א אדם: (יא) חודשי ר' עקיבא אינן:

Torah-Box.com diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

יום א' כ"ד חשוון תשע"ז

באר הגולה 172

הַלְבוּת בְּרִכּוֹת סִימָן נה

אין קורין (כא) בתורה דנהו ענין אחר. *יתפלת ערבית וקדיש שלא קריין לא שיק (כב) לקריאת שמע (ו) [ו] וברכותיה ריין (פ) הקווא את המגלה שברלו הלקט וחיה סיי (טו): ד' י'יש כותירין לומר דבר שבקדשה בתשעה וצרוף קטן יש הוא יותר מן שש יודע למי מתפללין, *אלא נראין דבריהם לגדולי הפוסקים. * והוא הדין דעבר ואשה אין מצטרפין: הגה ואפלו (כג) על ידיו חפש שבדיו אין לצרפו, מיהו יש נוהגין להקל (כד) בשעת (ז) הדמק (הרא"ש ומדברי והגהות מיימוני פ"ח מהלכות תפלה): ה' א"ם לא הביא (כה) שתי שערות, אפלו הוא גדול בשנים (כו) דינו כקטן, עד שישאו (כז) רב שנותיו (כח) שאז יתברר שהוא סריס. * ואם נראו לו (כט) סימני סריס קרם לכן (ל) דינו כגדול: הגה ומיהו, אין נדקדקין בשערות, אלא כל שהגיע לכלל שנותיו הקטירי יקשה באזן ומרפדים בקרן ה מהלכות תפלה ט מרדכי שם ל בתיאסף מהחיי ונהו מר כ שם בנרא וביבמות פ

באר היטב

אמר קדיש כיון שהתחילו להתפלל פקול גם אומרים אף הקדיש שלם, ח"ה מ"א. כ' פקשוקת משה יוסף חיב ס"י יב דמ"ש דאם יבאו מקצתן לאמר שהתחילו להתפלל יוצר וכו' הוא לאו וקא אלא אפלו אמרו קדיש וברכו כשעה וסלקו קדם שהתחילו ברכת יוצר אור שפולמיין עד תפלה י"ח ע"ש: (ו) ובכרכותיה. ומש"ה אם התחילו ערבית פי' והלכו מקצתן ויגמר הקדיש שקדם התפלה, לפי שהקדיש שיה לבדקת ק"ש, אבל לא יאמרו קדיש אחר תפלה י"ח לפי שהתפלה אינה חבור לכרכות של קיש התפלה ערבית דשוא,

שערי תשובה

ועין בבב"י גלות הסכים כ"ט, והעולם נהגו פהרע"א ומכ"א כזה: [ו] וברכותיה. עכ"ה. וכתב באר מהפלה המנהג אם היה יודע שהתחיל אשיר וקא מקצתן אומר קדיש ואשיר הו' כמו חזיקא כמ"ש בטור גי'ש. ומה מביא דמכ"ש בחפלה ערבית אם היו עשירה בשעה שהתחילו להתפלל תפלה י"ח פלחש ויבאו מקצתן באמצע התפלה שיר קדיש שלם שלאחר התפלה, דקדיש שיה לתפלה, וכ"כ בשו"ת יב מ"ה ס"ו ז וכ"כ פ"מ בחלק אשיר-אברקום ע"ש וצ"ן בידאפריס מ"ש פנה על דברי הרי"ד, מ"ש שבהלכות הגה לשיד ממזור כ"ו הרי"ה בלמוד, קמב בא"ר שיש להסמיר

וכ"ש סדר קדושת קדיש במרושי, ואם אמרו עליו וצאו מקצתן א"א קדיש דאינו אלא מנהג ומכ"ש לשיד היתור או לממור, עכ"ה. כ' הש"ו: מתוך דברי הפוסקים שכתבו ואמרו קדיש וא"א אותו בפחות מ"ו משמע דהפוסקין דזמנה א"צ יודע דאפלו אם אומרים בחיבור כל שיש יודע בשעת אמירת הקדישם די פקר, וכ"מ ממ"ש קמ"א בסי' נג ס"ג שאם אין מנגן כבהכ"ו נקמין הלש"ן עם לשפתו וכו', ובחשו"ר ר"ם מנין ס"י ח כתב ויכול ג"כ להתקין אחר אמירת לשפתו על מנגן. וכן נ"ל בכל לפנה שאר דאורות שאם נדמן לו חתך מנגן, שיוכל לומו קדיש, וכמ"ש בפעליה לשפת שקצרותו כפחות מ"ו ונדומה אח"כ ו' שיר קדיש, וכן נוהגים בכל יום באמירת תהלים בכלר בלא מנגן שאומרים אח"כ קדיש כשבוואו מנגן, ט"ו ע"ש, ומ"א בסו"ר ור' ס"א א לא כ"כ ע"ש. והעולם נהגו פאם אומרים תהלים בלא מנגן ושיר קוממו א' לאמרו אחר שקבאו ו', ומדברי חשב"ת ש"א ס"ו ז נראה דבר כ"ו ט"ו ע"ש: (ז) דה"ק. אפלו בלא חפש ונדקא א' ולא ב', ובבלוש קמב שלא נראה נוהגין לצרפו אפלו בשעת הדמק, ובממנו נוהגים לצרפו ע"י הע"ש שבדיו, ומיהו דוקא למי שברו קדיש שהוא חיוב אבל קדיש שאחר עליו לא יאמרו, מ"א. וכ' פ"ח הא דקצטרף ע"י חפש דוקא שנקמב על הגדול כ"ס"ה אבל חפשיין שלנו לדיה אין מצטרפין, וא"צ קדם וצ"ן הפאון ו"ל כתב הלה"ב למעשה שלא לצרף קטן, אונן אינו מצטרף ל'י' לכל דבר שבקדשה, כנה"ג ושנת"ג סימן נה, וכ"כ פרה"ט וה"א ח"ה ס"ו י"ב ובת"י שבתי"ח ח"ב

משנה ברורה

ויצאו מקצתן, גם כן (יד) לא יאמר הקדיש, דאינו אלא מנהגים; ומכל שכן לשיד היתור או לקדיש שאומרים למזמור או (טו) אחר הלמוד דצדק דוקא מנגן בשעת קדיש: (כא) בתורה. אם ארע כן ביום שני וקמ"ש: (כב) לקריאת שמע ובכרכותיה, ומשום הכי אם התחילו בפרשת ערבית כשערה, או אפלו (טו) רק ברכי לחוד, ואחר"כ יצאו מקצתן, אין לו דק לגמר הקדיש שקדם התפלה, לפי שהקדיש שיה לבדקת קריאת שמע (כו), אבל לא יאמר הקדיש שאחר תפלה שמונה עשרה, לפי שהתפלה אינה חבור לכרכות של קריאת שמע, וכל שכן סדר קדושה וקדיש במצא"ש שבת. אבל אם היה עשירה בשעה שהתחילו להתפלל תפלה שמונה עשרה בלחש ואחר"כ יצאו מקצתן, יש לומר (ח) הקדיש שלם שלאחר התפלה, דהקדיש שיה לתפלה, ובמצא"ש שבת יכול לומר החצי קדיש שאחר התפלה (יח) וגם הסדר קדושה וקדיש שלם שאחר"כ, לפי שקל זה שיה לתפלה כמו בשקרת: ד' (כג) על ידיו וקדיש: (ד) דאמר לומר, רוצה לומר, אפלו (טו) בלי חפש, וקדושת על ידיו חפש שקדושה, ומיהו דוקא לשמע ברכו וקדיש שהוא חיוב, אבל קדיש שאחר לו הי"ג שנים (כו), אונן אינו מצטרף למצטרף (כו), והיניו כל אונן שח"ב להתאבל עליו אפלו אינו מטל עליו לקברו, כגון שאינו יורש שלו, אם הוא בעיר שהמת לשם אינו מצטרף, דאפלו אם יש לו מי שיהעסק עמו בקבורתו, אם לא שמסרו להכפפים, וכמו שיתבאר בסימן עא. אבל אם המת בעיר אחרת ונדע לו קדם הקבורה, ויש שם מי שישתדל עבורו, שדינו שאם רצה לקרות רשאי ואין מוחין בקדו, הוא מצטרף למצטרף, ומיהו, כל זה לענין אונן, (כג) אבל באפלו, ודאי מצטרף לבכרת המזון ולתפלה: ה' (כה) שתי שערות, בשאר מקומות הגוף (כו), אפלו הביא שתי שערות בקדן [ב"ש באה"ע סימן קעב סק"ה]: (כו) דינו כקטן, ואם הביא שתי שערות נעשה גדול (כז) מ"ס שהביא, לא למפרע: (כז) רב שנותיו, ולא בעינן (כח) רק יום אחד יותר על ל"ה שנה: (כח) שאז יתברר, רוצה לומר, ואז נעשה גדול (ט) למפרע משנת י"ג יום אחד: (כט) סימני סריס, מבאר באבן עזר בסימן קעב סעיף ה, ואפלו אחד מן הסימנים הנזכרים שם מהני להשוותו לסריס אם לא הביא שתי שערות גם בזמן, כמבאר בהג"ה שם: (ל) דינו כגדול, ונדקא כשהגיע לשנת עשרים והיניו שלשים יום בשנת עשרים, שער הצידי

(ד) אחרונים: (טו) ש"ז: (כז) לבוש והובא בפרי"קנים: (ח) פרי"קנים ושערי תשובה ונדע ביהודה ונדר"י סו"ת, ולא כמ"א דאם: (יח) פרי"קנים: (יט) מנן אברקום והגרי"א: (כ) גונן אברקום: (כ"א) אלה נקח מקרי"קנים ונדר"י סו"ת דאם: (כ"ב) פרי"קנים ונדר"י סו"ת: (כ"ג) פשוט: (כ"ד) פרי"קנים: (כ"ה) פרי"קנים: (כ"ו) פשוט: (כ"ז) פרי"קנים: (כ"ח) פשוט: (כ"ט) פשוט:

Torah-Box.com diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הַלְבוּשׁוֹת בְּרִבּוֹת סִימָן נה

ביאורים ומוספים

ולענין קריאת התורה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' קטו) שכיון שהלכה זו של צירוף קטן מפורקת מאד, וגדולי ההוראה לא נהו להם כלל במנהג של צירוף קטן עם חומש, לכן גם בשעת הדחק ינהגו כך רק במה שנהגו וכגון בתפילה, אבל בקריאת התורה לא שמענו שנהגו כן. מאידך, בשו"ת אגרות משה (שם) כתב שאין לחלק בדבר.

[משנ"ב שם]

והרבה אחרונים מחמירין שלא לצרף שום קטן אפילו בשעת הדחק³⁴, עד שישלם לו הי"ג שנים³⁵.

34 ובמקום שאם לא נצרף את הקטן יתבטל המנין לגמרי, דעת הגר"ש אויערבך (אשי ישראל פט"ו ח"ב כז) שאף זה בכלל דברי המשנ"ב כאן שלא לצרף את הקטן אף בשעת הדחק.

35 ובאופן שהתחילו ענין (כגון חזרת השי"ן) בתשעה גדולים ואחד קטן, ולא שמו לבם שאין עשרה גדולים בבית הכנסת, בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' יז אות ב) הסתפק אם יחזרו לתחילת תפילת שמונה עשרה, כיון שבשעת הדחק כזו, אפשר לסמוך על שיטות המקילים שהביא המשנ"ב כאן לצרף קטן אפילו בלא חומש.

[משנ"ב שם]

אינן אינו מצטרף למנין³⁶ וכו', הוא מצטרף למנין³⁷.

36 ובשעת הלילה, כתב הגשר החיים (ח"א פי"ח אות ב סי' ג) שכיון שנהגו שהאונן אומר קדיש, לכן הוא מצטרף למנין, כדי שיוכל לומר קדיש.

37 וכן בשבת ויום טוב, כתב האורה נאמן (סי' ט) שהאונן מצטרף למנין, כיון שחייב בתפילה ובכל מצות עשה, וראה מה שכתבנו לקמן סי' עא סי' ו.

[משנ"ב סי' כה]

בפ"א מקומות הגוף³⁸.

38 היינו שלא צריך דוקא במקום ערוה, אמנם להלן (סי' לט) כתב שמקומן מבואר באבן העזר סי' קנא ע"פ יו"ד, ושם פסק השו"ע כשיטת הרמב"ם, שצריך שיהיו השערות דוקא במקום ערוה, ואת שיטת החולקים הביא רק כ"ש אומרים.

[משנ"ב סי' כ]

האינן אלא מנהג³⁹.

29 אמנם קדיש אחר 'עלינו' של שחרית, כתב לעיל (סי' ה) שהוא נמנה עם שבעת הקדישים שאין פוחתים מהם בכל יום, וציון שם לדברי הלבוש (סי' א) שמבאר שקדישים אלו הם חובה, וראה מה שכתבנו שם (וכעין זה העיר התהלה לדוד (סי' א) על הלבוש).

[משנ"ב סי' כב]

לפי שהקדיש יתקן לברכת קריאת שמע⁴⁰.

30 אמנם לענין תפילת שחרית ומנחה, אם יצאו מקצתם אחרי 'ישתבח' או אחרי 'אשרי' שקודם מנחה, כתב לעיל (סי' ז) בשם הרבה אחרונים שאינו יכול לומר קדיש.

[ביה"ל ד"ה ותפלת ערבית]

ולא דמי לערבית, עין שם מל"א בטעמא⁴¹.

31 ישונה תפילת ערבית שאין בה חזרת השי"ן, ולכן אומרים אנו שהקדיש ודאי נתקן על תפילת הלחש ויכול לאומרו אחריה ביצאו מקצתם, אבל בשחרית ומנחה ויקנו חז"ל את הקדיש על חזרת השי"ן, ואין יכול לאומרו בשהתפלל רק את תפילת הלחש.

[משנ"ב סי' כד]

ובזמננו נוהגים לצרף קטן 'עלינו' קודם שיקריאו וכו', אכל קדיש שאחר 'עלינו' לא יאמרו⁴².

32 חומש זה, כתב בשו"ת אגרות משה (אריה ח"ב סי' יח) שהוא דוקא כשעשוי בגלילה כמו ספר תורה שלנו. ובזמננו שאין חומשים כאלו, יש לתת לו ספר תורה אפילו אם הוא פסול.

ובשעת קריאת שמע ותפילת שמונה עשרה, שאסור לאחוז דבר בידו, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שיניח את החומש על השולחן והקטן יחזיק בעצי החיים.

33 ולענין תפילת שמונה עשרה כשקטן משלים לעשרה, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שהשי"ן לא יתפלל לעצמו תפילת שמונה עשרה בלחש, אלא ימתין שהציבור יסיימו תפילת לחש ומיד יתחיל להתפלל בקול, כיון שאם יתפלל תחילה בלחש הרי לדעת הסוברים שקטן לא מצטרף ויחשבו הברכות שבחזרת השי"ן כברכות לבטלה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הלכות פרכות סימן נה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לא]

על-כך קנים צרוף עֲשָׂרָה לֹאן דְאִנְרִיקָא הוּא⁴³⁹ וכו', אָבֵל לַעֲנִין שְׁאָר חַיִּיבָא דְאִנְרִיקָא אִינוּ מוֹעִיל⁴⁴⁰.

39) אך לענין למנוחו לשי"ץ המוציא אחרים ידי חובתם, כתב לעיל (סי' נג ס"ק כד) שלשית אורח פוסקים אסור, שאין לסמוך על כך כשצריך להוציא אחרים ידי חובתם במנוחה שחויבה מדאורייתא.

40) ומי שיש לו מחלת נפילת השערות, ואין לו שום שיער בגופו מיום הולדו, ראה מה שכתב הגר"ש וואזנר (קול התורה, תשרי תשס"ז עמ' קעו).

[משנ"ב ס"ק לב]

ובלבר שישארו רבם שאין מתפללים שמנחה עשרה ויכולין לענות עמהם⁴⁴¹.

41) ודין זה שאפשר לומר קדיש ולצרף גם את מי שעדיין מתפלל שמונה עשרה, כתב הגר"ח קניבסקי (אש ישראל במהדור"ב בסוף הספר תשובה כב) שנאמר גם לענין חזרת השי"ץ, וכן משמע בביה"ל (ד"ה או). אמנם לענין חזרת השי"ץ, כתב השו"ע לקמן (סי' קכד ס"ד) שאם אין תשעה שמכוונים לברכות השי"ץ, קרובות ברכותיו להיות לבטלה, וכתב על כך המשנ"ב שם (ס"ק יט) שהעולם נוהגים לצרף למנין ולחזרת השי"ץ אפילו מי שמדבר ואינו שומע חזרת השי"ץ, ולכן טוב שיתנה השי"ץ שאם לא יענו אמן ויכוונו לברכותיו תהיה התפילה בתורה נרבה. הדעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ט דבר הלכה אות ג) שיש לחלק בין קדיש לחזרת השי"ץ. וכן משמעות דברי השו"ע הרב (סי' יו) והקצושי"ע (סי' טו ס"ז וס"ח ב ס"ב).

ומנין שבו כל הציבור רוצים לומר קדיש ואין מי שיענה אמן, כתב בשו"ת רב פעלים (ח"ב סי' יד) שיכולים לעשות כן, מפני שאפשר לומר שאומרים וזאמרו אמן למלאכים או שיש אנשים בחוץ ששומעים, או שכל אחד אומר לחבירו זאמרו בלבבכם אמן, וכתב הבן איש חי (שנה א פ"ד ויחי אות טז) שמי"מ לכתחילה ויהרו שיהיה שם אחד שעונה. והב"ח החיים (ס"ק לא) כתב שאם צריך שיענו אם כן צריך שנים, שהרי אומרים זאמרו לשון רבים, וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' ל) שיהדרו שיהיו שנים שיענו.

[משנ"ב ס"ק לג]

ולענין קריאת התורה ונשיאת פנים צריך עיון⁴⁴².

42) לענין קריאת התורה, כתב בביה"ל לקמן (סי' קמו ס"ב סוף ד"ה ולקרות שנים) שיש לפשוט את הספק, שלדעת השו"ע לא מועיל לצרף ישן.

ובביאור ספיקו של הפמ"ג, ראה מה שכתבנו לקמן סי' קכח ס"ק א.

[משנ"ב ס"ק לה]

ואפילו אם יש מנין בלעדיו⁴⁴³.

43) אמנם, לקמן (סי' קכד ס"ג) כתב הרמ"א שאם יש יחידים בקהל שמאריכים בתפילתם אין צורך להמתין עליהם, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק יג) שהוא מפני טורת הציבור, ותיירץ המקור חיים (שם) ששם מדובר לענין קדושה, ועד שיגיע השי"ץ לשם מסתמא יסיים את התפילה, אך כאן מדובר לענין קדיש שלאחר שמונה עשרה. ובשו"ע הרב (ס"ט) מחלק ששם מדובר דוקא במאריך בתפילתו. והשו"ת שלמת חיים (סי' קכח) מיישב בדעת המשנ"ב, שכאן מדובר בתפילת המנחה שהיא שעה שאין בני אדם עוסקים במלאכתם, אבל לקמן מדובר בשחרית שבה חישו הרבה על טוהח הציבור, וראה מה שכתבנו לקמן סי' קכד ס"ק יג.

[משנ"ב ס"ק לח]

שמינין פשיעה שקיסים השליח צבור סוף הכרחה ועונה אמן⁴⁴⁴, מצטרף לקלי עלמא⁴⁴⁵.

44) ולענין חרש שאינו שומע כלל, ואף אינו מדבר כשאר אדם, אך מדבר בתנועות שפתיים שונות משאר כל אדם ובשפת עילגים, דעת הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' לד) שאם דיבורו באופן שסתם בני אדם יכולים להבין כוונתו, ולא רק הקרובים אליו, דינו כפיקח לכל דבריו ויכול להצטרף למנין, וכן דעת הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"א סי' י). אך הוסיף הגרש"ז אויערבך (שם) שמסתבר שאין להעלותו לתורה, כיון שאינו יכול לכרך כראוי.

45) ולענין השומע על ידי מכשיר שמיעה, ועונה אמן עם הקהל, דעת הגרש"ז אויערבך (תפילה כהלכתה פ"ח הע' פא) שאף שעל ידי המכשיר אין הוא שומע את קולו של המדבר, אלא רק שומע קול מאיזה דבר שמתנדנד באותן תנודות של הקול המדבר אליו, מ"מ כיון שעונה אנו מצטרף הוא למנין, וכמו שכתב המשנ"ב כאן. ובשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' ט הע' 4) כתב הגרש"ז אויערבך, שהחז"א אמר לו שיתכן שכיון שהקול הנשמע נוצר על ידי אדם וגם נשמע מיד בדרך המדברים, אפשר שגם זה נחשב כשומע ממש. וכתב שם הגרש"ז אויערבך שהוא חידוש גדול ואינו מבין אותה. ובשו"ת אגרות משה (אהע"ז ח"ג סי' לג) כתב שדיני התורה נקבעים לפי מצב האדם עצמו, ולא לפי מה שנוצר על ידי מכונת וכדו', ולכן אם ללא המכשיר אינו שומע דינו כמדבר ולא שומע. וראה מה שכתבנו לעיל סי' נג ס"ק מא.

[ביה"ל ד"ה חרש]

לקלי עלמא צריך להשימע לאינו⁴⁴⁶.

46) וכן לענין זימון, כתב לקמן (סי' קצט ס"י ד"ה מצטרפין) שמיטעם זה אין לחרש זה להיות המזמין להוציא אחרים בברכת המזון, והוסיף, שבמזמנו שכל אחד מברך לעצמו והמזמין אינו מוציאם ידי חובה אלא רק אומר צברך, יתכן שיש להקל שאף זימן, וסיים בכ"ע.

[ביה"ל ד"ה הוא כשוטה]

הוא כשוטה⁴⁴⁷ וכי, ואם אין בו שום סימן נשטות פשיטא⁴⁴⁸.

47) ונעיר הלוקה בשכלו, כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' לד) שכל שהוא מבין ויש לו דעת כמו פעוטות וידוע שהקדוש ברוך הוא נתן לנו תורה ואנחנו מקיימים את המצוות, נחשב כבן דעת לקיום מצוות.

ולענין צירוף שיכור למנין, כתב לקמן (סי' צט ס"ק ו) שאינו מצטרף, ובספר שו"ת הלכות (שם ס"ד) משמע שאינו מצטרף אפילו לא שתה אלא כשיעור שעדיין יכול לדבר בפני אדם חשוב.

48) אמנם, במשנ"ב לקמן (סי' קצט ס"ק כט) כתב בביאור דברי הרמ"א שם כדברי המג"א בשם הלחם המודות (ברכות פ"ז אות ג), שהכונה למי שאינו שוטה גמור, והוסיף בשם הלחם המודות שאינו חכם כל כך כשאר האנשים, והעם מחזיקים אותו לשוטה.

[משנ"ב ס"ק מ]

יבדקנן לקלא⁴⁴⁹, ועין לקמן בסימן קצט בקג"ג אברהם סע"ד קטן ח, וצריך עיון קצת⁴⁵⁰.

49) ולכן לענין לצרפו לזימון, כתב לקמן (סי' קצט ס"ק כז) שכן שלש עשרה שנה יכול להצטרף לזימון משום שמסתבר שכבר הביא שתי שערות, אבל אינו יכול להיות המזמין ולהוציא אחרים המשך במילואים עמוד 13

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הַלְבוּת בְּרִבּוֹת סִימָן נח

ל תפוח המצוי
 בפניו ה סתכלות
 תפוח פנים היום
 מן קרני ברב
 ומאור פניו רב
 נ התוחל מלפניו עם
 השבת מהריל
 ע קרני תפוחות
 וקלות מהריל וקבא
 מצינא דר זב

מחוקקו אתו כגדול ואומרים (לא) לענין זה (ס) מן מסתמא הביא שתי שערות (מהר"ק שורש מ"ט): ו לאם התחיל
 (לב) אחד מהעשרה להתפלל (ט) וכן לבדו ואינו יכול לענות עמוהם (לג) או א"ש הוא ישן, אפילו הבי
 (לד) מצטרף עמוהם: ז יבשאתה מתפלל לבדו, (לה) נכון שהאחרים ימתינו מלומר (י) קדיש (לו) עד
 שיגמר (לז) כדי שיוזב גם הוא: ח (לה) ה"ח"ש הקדבר ואינו שומע או שומע ואינו קדבר הן
 כסקהין ומצטרפים, אכל מי שאינו שומע ואינו קדבר הרי * הוא כשופט וקטן: ט * לעולם הוא קטן
 עד שביא (לט) שתי שערות (מ) אחד שיהיה (מא) בן י"ג (מב) יום אחד, ושנת העבור בת י"ג חדש:

שַׁעֲרֵי הַשּׁוּכָה

ללמד מעט פשטאים הפסוק: [ח] מסתמא. עב"ח, ומשמע דלענין חיובא דאורייתא אינו
 מעיל, וכאנת דעת הרבה פוסקים במנהג דקבא מני דאורייתא. ועין לעיל סי' של מ"ש
 מדברי ה"ב מית ולשוות פתיאפרים חלק אה"פ באורייתא בענין זה. ומיש ועין סי' נג סוף
 ג, ששם קבב שכתב סתם לעיל יום א' קדיש, ור"ל מתחילת פוסת פולחן של ביום
 שזולד בו זה מקרי התחלת היום, וכ"כ מבין להר"א סי' קמה המיד שהשקיע געשה גדול אף
 שצדו אין י"ג שנה משעה שזולד ע"ש, ועין בשו"ת נ"ב ב"ת סי' ו' שכתב שפשוט הפסוק
 מהפסוק דהכף שנתנה ליל שזולד בו נעשה ביטו ואין לזוז מהנעשה ע"ש, ועין בפני
 סימן טט סוף ד' ושמ' פדרא מוסף לסי' רלו: [ט] לבדו. עב"ח, ובבב"ז כתב ג"כ להפסוק
 כשה"ז ויש לעוררו שיהיה מימי מתנפנס, וקבב האיד בשם הרב"ז סימן קמא שאם

באור הלכה

* או שהוא ישן. עין מלשנה בירנה מה שקטבוה דלכתחלה יש על-צ"ל פנים
 לעוררו. ראם אי אפשר גם כן, צריך עיון למעשה, כי אף ובבב"ז קב"ב קבב
 דאם אי אפשר, הסומך על שלטון צדקה לא הפסיד, וכן משמע מהבב"ז, וכל
 הבריי"סוף וכן הבריי"סיים הסכימו עם השי' ונפרו ח"ש. ואפשר הבמקום
 שהתפלל קדיש וקדשה בקול רם והשאור בלחש יש להקל במקום הרחק בלשון
 דלית ביה חוש קדש קדשה לבטלה, וכן משמע מפר"ק קרי' וזה ק"ל יותר: * הריש
המדבר ואינו שומע. עין בפריימני' שמשפס' בהריש המדבר ואינו שומע הפסוק
לצאת בקרבת חברו, והוא יודע אז הקרבה שהוא מכריז להוציא, אם יצא בזה אפילו
אם ענה אמן. ועין שם עוד המשפט מדברי רמ"א שהרא מדבר ואינו שומע אין ראוי
להיות ש"ן, לדעת השי' בסימן תרמ"ט סיפוי קטן א, והנה משמע מה דלפי מה שפסקו
האחרונים (הבי' ומ"א והגרי"א ושארי אחרונים) שלא כשי"א, אין ראוי להורידו מש"ן
בש"ל נה. אמנם בהדושי ר' קדיבא אינו בסימן נג משמע דלכלי ילקא אין כגון שיהיה
ש"ן קנה, דהלא להתחלה לכלי ילקא צריך להשיב לאף 466. * הוא כשופט 47
וקטן. עין בסימן קצט סיפוי י' בהג"ה המשפט דאף שופט אם הוא מוכן ומכין
מצטרף לזמן, ואם כן, הוא הדין להפלה על-צ"ל פנים שישע דהדין (דלפי דעת
הפוס' לעיל בסעיף ד' בהפ"ה משמע דלתפלה קלא הצדוף מוטוו, דכתחלה במקום
הדומה משמע מה דיש למסך על המקלו, כמו שכתב בהר"א בדברי משה, אלא
בסימן קצט זמן מחזור ואין מחלק שם כלל קנה, ורמ"ם, כדי שלא יצאו
ישואל כלי קדשו וקדושה. ועין שם בפני אברהם סעיף קטן ח בשם הל"ה המדובר
דמפרש רש"י אורי ביא"ה שופט גמור, ולא הניקא, כי קבר לתקן הנשוא מסימן זה
ולא תשן. לפי מה דקטא לן בירוש' דעה ס"ד א דאפילו בסימן אחד מסקיני שטת
הוא שופט במור מן התורה, ואם אין בו שום סימן שטת קט"א 48. אכן תאמת הוא

באר היטב

סימן נח. ופ"ה כי דאם יש לו מי שישתדל בשבילו דאם רצה לקרות אין מוחין
 בקדו, מסתמא וביא מצטרף ע"ש וע"י בלקט"ה מסתמא דף י' ע"ב: [ח] מסתמא.
 ר"ל לענין תפלה שהוא מדברין. ועיל סי' נג סוף י"ג מ"ש בשם הפוס' ע
 והש"ף: [ט] לבדו. הוקא א' ולא שונים, מ"א ולא כהר"ל"ה, וכן גבי וכן דקא
 א' ולא שנים או ג', עמ"א. ור"ז חולק וס"ל דלשן אפילו א' אינו מצטרף ע"ש
 וכ"כ המרי"ח שדברי השי' עקר ע"ש. ובהל"ק"ס ח"א סימן ער קבב הא דלשן
 עולה למנון הנו כשפניו מגלה ע"ש. והר"ד אהר"ן חולק עליו ע"ש. ועין סי' כב
 ס"ה: [י] קדיש. ראם הוא לשן מעירים אותו, ראם לא רצה לעמד

משנה ברורה

מן הוא דעת רב הפוסקים באכ"ת הענין בסימן קנה סיפוי יב' ולא הביא
 שתי שערות, דאז מהני הסימנים לשונה לקרי' למפרע, (כ) בין שזולדו
 לו הסימנים בשנת עשרים או קדש לזה, אכל קדש שהגיע לשנת עשרים,
 אף-על-פי שיש לו כל הסימני קריעות אמרין עדין הוא קטן. ועין בקרי'
 מגדים שמועבר לומר, דלענין תפלה שהוא מדברין אפשר דיש להקל
 לצרפו אפילו קדש עשרים, אם נראה בו סימני קריעות: (לא) לענין זה,
 רוצה לומר, לענין תפלה שהוא מדברין, ואפילו לדעת הפוסקים התפלה
 היא דאורייתא, על-פ"פנים צדקה עשרה לאו דאורייתא הוא"ס, על-בן
 סמכיון על זה ואמרין פי'ן שפא לכלל שנתיו מסתמא הביא שתי
 שערות, דרוב אנשים מפנין שהגיע לכלל שנים מסתמא מביאין שתי
 שערות אכל לענין שאר חיובא דאורייתא אינו מועיל 468. [ועין בפריימני' דגם
 שפאר"ך בנה ומסיק דמשום דהוא מעוט הפצוי על-בן התמירו מדברין
 לענין דאורייתא כמו לענין בדיקת הראיה: ו (לב) אחד מהעשרה.
 הוא הדין (כמ' יותר מאחד, ובכלדו שישארו רבם שאין מתפללים שמועבר
 עשרה ויכולין לענות עמוהם 469. (כט) ויש מחמירין ביותר מאחד, ובישן,
 פודאי (ל) אין לצרף אפילו במקום הרחק ביותר מאחד, כי בלאו הכי יש
 הרבה פוסקים המחמירין בישן ודלקמה: (לג) או שהוא ישן. עין
 בפריימני' שכתב, דהוא הדין לענין זמן עשרה גס"בן ישן מצטרף
 לדעת השולחן צדקה כמו לענין תפלה, ולענין קריאת התורה ונשיאת

פנים צריך עיון 470): אף לענין קריאת המגלה ברואי אין הלשן מצטרף לעשרה לכלי ילקא, ובמגלה כפי עשרה למרומי נסא ובילשן ליבא פרוסום:
 (לד) מצטרף עמוהם. דבכל עשרה שהם גדולים שכינה שריא ביניהם, ד"ונקדושת"י בחו"ף בני ישראל" קרין בהו, ולא דמי לקטן דלאו בר קדושה הוא,
 ועין בשי"ו שחולק לענין ישן וקב"א לה דאין מצטרף, והסכים עמו הפרי ח"ש דלשן חשיב כשאינה, עין שם, על-בן (לז) להתחלה כנדאי צריך לנצדו
 על-כ"פנים (לז) לעוררו שיהיה מתנפנס, ועין בבאר הלכה: ז (לה) נכון וכו'. ואפילו (לג) אם יש מנין בלעד"ה 481): (לז) עד שייגמר. והוא הדין בלשן
 (לז) צדו לקב"ו, ואם לא רצה לעמד אין צריך להתמין, לדעת השולחן צדקה, ומצטרף, אכל יש חילוקין בזה וכמו שכתבתי בסעיף קטן לד:
 (לז) כדי שיוזב. ודוקא (לז) אם ישאר שהות ביום להתפלל: ח (לה) חדש המדבר. לדעת השי' לקמן בסימן קכד סיפוי [קטן] ב שאין מצדפי
 למנון מי שאינו שומע אף-על-גב שהוא מדבר, שלא יבד לענות אמן על התכחות שמכרף השליח צבור: אכן (לו) הרבה מסביבין עם פסק השולחן
 צדקה וסוברין שאין זה מעכב לענין צדקה, ראם הוא מוכן התכחות וכשרואה שעיניו עונה עמוהם, דוקא דהנפת הסודרין בבית הכנסת של אלקסנדריא,
 שמכין בשעה שמסבם השליח צבור סוף התכחה ונענה אמן 482. (לז) מצטרף לכלי ילקא 483. ט (לט) שתי שערות. ומקומן ועשרה גדולתן מבאר באב"ך
 הענין בסימן קנה סיפוי י' ויח: (מ) אחד שיהיה. שכן (לא) קב"ו חז"ל, הלכה למשה מסיני שלא יקרא תזכר איש עד שישלמו לו י"ג שנה ויהיא גם-
 כן שתי שערות, והוא מכלל כל השעודין שקבלו חז"ל הלכה למשה מסיני. ואמנם קמא לן פי'ן שהגיעו לכלל שנים חוקה שהביאו שתי שערות,
 ולכן אפילו אם אנו רואין שאין להם שתי שערות חשיבן שמא יהיה להם אלא ששאר, שכן דרך שערות הללו לנשו, פעמים מתחמת קחישות ופעמים
 מתחמת שמונתי, ומכל מקום לא סמכין על חוקה זו לגמרי, אלא דבינין לה כספק, ולכן אוליין מיד לתמנא קבל דבר שהוא מדאורייתא ובכדכין
 לקלא 484. ועין לקמן בסימן קצט בגמ' אברהם סעיף קטן ו, וצריך עיון קט"ה 485. ועין לעיל בסעיף קטן לא מה שכתבנו שם בשם הפריימני' ג' (מא) בן
 י"ג שנה, ואינו כהימין על זה 486 ולא איש אחר 487, בן איתא בקדושים ס"ד עמור א בתוספות דבור הפתחיל נאמן, ואם כות אביו ואינו יודע אימתי נעשה
 בן י"ג שנה, לכאורה דיקא הוא דמכין שהביא שתי שערות ח"ב לנשו במצות התורה כדין שאר גדול, דסקפא דאורייתא הוא 488. ועין: (מב) יום

שער היצין

(ס) פריימני', והוא בסתמי' השוכה חשון משפט סימן לה: (מג) אלה רבה ודברי' הסיים (נג) חיי' אדם וכאר מיטב: (ל) עני' אברהם, דלא כאלה זוטא: (לז) פריימני' וחי' אדם: (לז) בבב"ז סוף: (לז) פשוט: (לז) אחרונים: (לז) בהיוס"פ: (לז) עני' אברהם בשם מהר"ל ואלה רבה ודברי' הסיים: (מ) פרי ח"ש: (מ) חיי אדם בכלל סו:

Torah-Box.com
 diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
 Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
 contact@torah-box.com

Torah-Box.com
 diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
 Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
 contact@torah-box.com